

Thamtha Melašvili (Gruzie)

Feministka a aktivistka narozena roku 1979 v Ambrolauri, v současnosti žije v Tbilisi a působí na místní univerzitě. Na Středoevropské univerzitě v Budapešti vystudovala genderová studia. První povídky publikovala na literárních portálech, později se objevily v řadě antologií. V roce 2010 vydala prvotinu *Vypočítávání*, která ji záhy proslavila a dnes je přeložena do pěti jazyků. Kritika chválila autorčin „nový, výrazný hlas“ a v následujícím roce získalo dílo nejprestižnější gruzínskou literární cenu Saba. Autorka je silným, zvučným hlasem současné gruzínské literatury a ve svých příbězích se nebojí hledat a objevovat slepá místa.

úryvek přeložila Stanislava Špačková

ROZPOČÍTADLO

Středa

Máma řekla: „Nemám už vůbec mlíko, tak brečí.“

„Máma už vůbec nemá mlíko, tak brečí,“ řekla jsem Ninco. „Co budeš dělat?“ řekla Ninco. „Viděla bych to zas na Gvelesianiho, co?“ Mučila skobu na brance. Branka vrzala. „Včera dostal hysterák. Musely jsme mu do pusy strčit prst namočenou ve víně, jinak by se neuklidnil.“ „Však říkám – lékárna Gvelesiani. Jediný řešení. Budeš muset.“ „Máma mě zabije,“ řekla jsem. Začal se mi zvedat žaludek. „Vždyť vám umře, chudáček. To pak bude řečí. Už tvou mámu slyším: *Bůh k sobě povolal andílka*,“ řekla Ninco tenoučným hlasem. „Nepředváděj se,“ řekla jsem jí. „Proč vy jste jenom takový krávy? Jedna jako druhá!“ Přimáčkla jsem Nincinu ruku ke skobě branky. „Přestaň vrzat, už toho mám plný zuby.“ „Dobře,“ odtáhla Ninco ruky z branky. „Vždyť ji znáš,“ řekla jsem. „Celou hodinu mě proklínala za čaj a těstoviny, který jsem ukradla v Mananyně krámě.“ „Fakt?“ řekla Ninco a zase si začala pohrávat se skobou. „Jak se toho domákla? Vždyť jsi to vydávala za humanitárku, od tetiček z dobrovolnické.“ „Jo,“ řekla jsem. „Jenže jsem neseškrábala cenovky.“ „Vždyť to říkám, úplná mimoňka!“ „Nech už tu branku konečně na pokoji. Dej tu ruku pryč!“ „Ty ji dej pryč.“ „Nejdřív ty.“ „Tak.“ Chvilí jsme se na sebe mlčky dívaly. „Stav se na dvůr, vyrazíme pak spolu,“ řekla Ninco a dívala se u toho někam za mě. Ve dvoře seděl děda Zaur. Strnule někam hleděl a ani se nehnu. Na sobě měl zasviněnou kabát, na kterej nabral všechnu špínu ze dvora, a na něm medaile. „Sleduj ho. Dobřej, co?“ řekla Ninco. „Celej den sedí a vystavuje medaile.“ „A to chování! Cho-vá-ní!“ řekl děda Zaur. „Mrcha z ní roste. Potvora. A z tebe taky vyroste pěkná mrcha. Doma jí umírá babička a ona se chová jak...“ „Dědo,“ řekla Ninco, „běž domů. Vždyť vidíš, že zas lítaj. Není tu bezpečno.“ „Ať dou někam!“ řekl děda Zaur a otočil se. Ninco poryla kus květinového záhonku a já jsem ho automatizovanými pohyby urovnávala teniskou. „Skočím se převlíknout a hned jsem tady.“ „Babka má smrt na jazyku,“ zopakoval děda Zaur. Mlčela jsem. „Co je tohle za válku?“ řekl děda Zaur nahlas. „Vždyť to není žádná válka. Tihle jdou z této strany, tatmti z té, a uprostřed je co?“ „Otevrou koridor,“ řekla jsem. „Co? Jakej koridor?“ „Říkali to,“ řekla jsem já. „Říkal to otec mého spolužáka.“ „To sotva,“ řekl Zaur. „Nic neotevrou, však uvidíš. Všechny nás tady pozabíjej.“ „Otevrou,“ řekla jsem. „Otec mého spolužáka říkal, že ho mají otevřít každým dnem.“ „To je furt samej otec spolužáka, otec spolužáka,“ opakoval děda Zaur ironicky a zamračil se. A nech už tu hlínu konečně. Co tady furt tak lítaj?“ podíval se na nebe. „Jak tak?“ zeptala jsem se. „Prostě lítaj nějak divně. Všechny nás pozabíjej.“ „To těžko,“ řekla jsem já. „Když nás nepozabíjeli doted.“ „Řekni mi, holka, komu víc věříš? Mně nebo beznohému otci svého spolužáka?“ „Otcí spolužáka.“ „Pffff,“ odfrknul děda Zaur. „Tak jdem,“ zavřela za sebou Ninco dveře. Měla na sobě modré šaty. „Určitě mi zas lohla kouření,“ řekl děda Zaur. „Mrcha je to,“ křiknul za ní. „Potvora.“ Ninco se tvářila, jako by nic neslyšela, a prohlížela si svoje šaty. „Sleduj, Žabko! Ty sou, co? Šmrncovní! Akorát kapsy jsem musela odpárat a celý to trochu zkrátit.“ Zatočila se. Poznala jsme ty šaty. „Zlodějka seš,“ řekla jsem. „Obyčejná zlodějka!“ „Klid,“ řekla Ninco. „Kolikrát jsem ti říkala, abys nechala cizí věci na pokoji!“ „Nezačíněj zase,“ řekla Ninco. „Ukrást věci mrtvému, to není krádež. Konečně si to zapamatuj.“ „A jak víš, že je mrtvá?“ „Jak? Nevím,“ řekla Ninco. „Vím jenom to, že její dům je prázdný. Znam ten dům tak dobře, že i kdybys mi zavázala oči, tak trefím dovnitř i ven. A vůbec, nech už toho, to stačí, je mi blbě.“ „Dobře,“ řekla jsem. „Dobře.“ „Tak vidíš,“ řekla Ninco. A po chvíli ještě: „Nic dalšího si už nevemu. Ale tyhle jsem tam nemohla nechat. Jsou nádherný. Modrý. Máma v takových chodila.“ „No dobře, dobře,“ řekla jsem já. „A navíc! Mám pro tebe překvapení...“ Vešli jsme na hlavní ulici. Byla úplně prázdná. „Překvapení?“ zopakovala jsem bez zájmu. „Hni sebou,“ byla Ninco už trochu netrpělivá. „Nejdřív práce. A překvapení pak.“ „Dobře,“ řekla jsem, „ale pod jednou podmínkou.“ „Může být, ale podmínky až potom.“ „Proč jdeme z týhle strany?“ zeptala jsem se. „Můžou nás tady vidět.“ „Obcházel bysme to celou věčnost.“ „Ninco, vždyť nás uvidí!“ řekla jsem já. „No tak jo pořád,“ podívala se na mě Ninco s rozšířenýma očima. „Ať je po tvém.“ Vydaly jsme se druhou stranou. „Pořádně se rozhlídni,“ řekla jsem. „Nikdo tam není,“ řekla Ninco. Jako první jsem dírou prolezla já. Šlo mi to lehko, Ninco měla větší problém. Opatrně jsme odsunuly polámanou zástrčku a vešly do domu. Naše oči si na přítomí rychle zvykly, rozhrnovat závěsy by nás ani nenapadlo. „Pojď sem,“ řekla Ninco.

„To padneš, až to uvidíš!“ „Kdys tady byla?“ zeptala jsem se. „Nevím, můžou to být tak dva dny,“ řekla Ninco. Kvernadze rozbil zámek. „Silák!“ řekla jsem. „Úplnej bandita. Dlouhoprsták.“ „Žabko!“ zasmála se Ninco. „Nenadávej! Bůh tě ztrestá.“ „Ale prosímtě!“ strčila jsem do ní ramenem. Vešli jsme do ložnice. Ninco otevřela šifonér dokořán. „Sleduj, tady to je.“ „A co to je?“ zeptala jsem se neochotně. „Jak co, ty hlupáčku? Vždyť to je přehrávač! A tady jsou k němu cedéčka. Kapišto? Asi si ho nevšimli, tak ho nevzali. Funguje jako nový. To je, co?“ řekla Ninco vzrušeně. „No není to super? A dívej, kolik je tady těch disků!“ „Ztiš to,“ poprosila jsem ji. „Myslím, že to všechno patřilo Datunovi. Přehrávač i cedéčka. Pamatuješ si na něho?“ Ninco se zablýsklo v očích. „To byl, panečku, borec! Lamač dívčích srdcí! Jasně, že si ho nemůžeš pamatovat. Vždyť seš ještě dítě.“ Ninco si odfrkla. „Na chlapy máš ještě čas. Ale tohle je velký, jsme přímo v jeho brlohu. Doklaplo ti to?“ „Jo,“ řekla jsem. „Ale hlavně už to ztiš.“ Ninco se zvedla. „Žabko, pojď, zatancujem si.“ „Nechci,“ řekla jsem. „No jak myslíš.“ Ninco na nic nečekala a sama se pustila do tancování. „To je nářez!“ Zvrátila hlavu a pohupovala se do rytmu. „A co překvapení?“ zeptala jsem se. „Překvapení? Hned to bude. Tadáááá!“ Vytáhla z podprsenky balíček cigaret. „Odkud to je?“ zeptala jsem se. „To má být výslech, nebo co, milá zlatá?“ Ninco se zastavila a vypnula přehrávač. „Žabičko, co je s tebou? Nepoznávám tě. Co se s tebou děje? Je to kvůli bráškově?“ „Odkud máš ty cigarety?“ Zvedal se mi žaludek. „Dal mi je ten modrookej,“ řekla Ninco a uhnula očima. „Ninco!“ řekla jsem. „Ty ses asi zbláznila! Tys byla u nich? Proč jsi tam proboha chodila?“ „Sbírala jsem jitrocel pro babičku a šla jsem zrovna kolem, co se tak čílíš, proboha? Stál na stráž. Byl sám. Kývnul na mě, tak jsem šla za ním.“ „Ninco!“ zaúpěla jsem. „Co? Zeptala jsem se ho, jestli by neměl navíc cigárko. Myslela jsem, že z něho vytáhnu jedno – dvě, a on mi dal hned celej balíček. Jako dárek.“ „Ninco!“ řekla jsem. „Vždyť víš, jak je to nebezpečný! Co kdyby tě viděl někdo od nás?“ Chtělo se mi zvracet. „Mně je to, milá zlatá, už úplně volný,“ řekla Ninco. „A byl to docela dobrej typus, to ti řeknu. Modrý oči, pořádně udělanej, úplnej kulturista. Zalíbila jsem se mu, při všech svatejch! Kdybys viděla, jak se na mě díval. A víš co ještě? To padneš. Prý: ‚Vídám tě s takovou malou žábou.‘ To bylo o tobě. Řekla jsem mu, že seš moje mladší sestra.“ Otevřela cigarety. „Ty seš husa,“ řekla jsem. „Idiotka!“ Proč jsi mu lhala?“ „Tak jestli je tady někdo husa, tak seš to ty. Co jsem mu jako měla říct? Že jsme kamarádky? Spolužačky? Myslíš, že by mi věřil?“ Ninco se podívala na svůj hrudník. „Ty seš fakt kráva,“ řekla jsem. „A co bylo potom?“ „Co by mělo být potom? Dal mi cigarety, usmála jsem se na něho a odešla.“ Ninco si zapálila cigaretu. „Taky se na mě usmál.“ Vyfoukla mi kouř do obličeje. „Krávo,“ řekla jsem. „Je mi z tebe nanic. Když ti to s ním tak pěkně šlo, tak bys měla úce Valentině pěkně poděkovat. Třeba ti i zlepší známky za čtvrtletí.“ Ninco po mě loupla pohledem. Byl to takový pohled, že jsem raději zmlkla. Taky jsem si zapálila. „Poslyš,“ řekla Ninco a zamáčkla nedopalek do krabičky od sirek. „Kvernadze po nás něco bude chtít.“ „Kvernadze?“ přeptala jsem se. „Jo, a co? Ptáš se, jako bys o něm slyšela poprvé. Myslím, že jde o něco důležitého.“ Ninco zvažněla. „No tak určitě, když jde o Kvernadzeho!“ řekla jsem. Ninco mě pleskla po hlavě. „Takhle se s tebou musí. V poslední době tě nějak nepoznávám. Děsíš mě, na to ti přísahám při své mrtvé matičce. Ten tabák je dost dobrej. Našemu se vůbec nepodobá, je tak nějak měkčí.“ „Jo, je dobrej,“ řekla jsem. „Vůbec po něm nekašlu.“ „Žádněj problém Žabo, však z něho vytáhnu další,“ zasmála se Ninco. „Ninco!“ křikla jsem na ni. „No jo, uklidni se, dělám si srandu.“ „A co teď?“ Ninco se rozhlédla po místnosti. „Pojď, podívám se, co je to tam na skřini v těch balících. Pomož mi, musíme je dostat dolů.“ „Ne,“ řekla jsem. „Vždyť máme dohodu.“ „Jakou dohodu?“ řekla Ninco. „Vždyť víš moc dobře, jakou.“ „Počkej,“ řekla Ninco. „Jenom se podíváme, co je v těch balících, a potom se rozhodnem.“ „Ninco!“ řekla jsem. Přistavila si ke skřini židli, vylezla na ni a jeden po druhém dolů shazovala balíky. „Podíváme se, co je vevnitř. Neboj, nic neberu, jen se dívám.“ „Ninco!“ řekla jsem. „Ninco, Ninco, Ninco!“ zakřičela Ninco. „Už toho mám fakt po krk!“ seskočila ze židle. „Slyšíš, po krk!“ „Buď mi pomůžeš, nebo fakt už!“ „Tady mám tu tvoji morálku!“ projela si rukou po krku. „Ti, co tady bydleli, vzali roha. Pochop to konečně. Odešli, vypařili se. A víš proč? Protože to nejsou takový ubohý nicky jako ty a já. Měli peníze. Zaplatili a odešli. A já? A ty? My tady zdechnem, protože nemáme tlustý prdele jako oni! Oni si budou žít a já, předtím, než zdechnu, se ani nemůžu prohrabat v jejich hadrech? Takhle to je? Odpověz!“ Na spáncích jí naběhly žilky. „A teď se na mě podívej! Všechno si vezmu. Celej dům vynesu. Všechno odsud odnesu!“ Ninco kopla nohou do židle a zakřičela: „Odnesu to třeba k čertu!“ „Uklidni se,“ řekla jsem. „Buď zticha. Dobře, dělej, jak myslíš.“ Přisunula jsem židli zpět ke skřini. „Vylez tam a podávej mi to.“ Ninco se na mě podívala. „No dobrý,“ řekla. „Takže jsem se na tebe musela rozkřičet, abys mi konečně pomohla?“ Vylezla na židli a podala horní balík. „Oblečení,“ řekla jsem. „Dost starý. A jakýsi závěsy, záclony, nebo co to je.“ „Výborně!“ ozvalo se shora. „Záclony roztrhám na plínky pro babičku a ostatní budu nosit já!“ „Je tady hodně mužskýho oblečení,“ řekla jsem. „Nevadí, to se taky bude hodit. Budu je dávat pod Lamaru. Sleduj,“ natáhla ke mně ruce. „Mám je od praní těch jejích prostěradel úplně zničený. Takhle je budu moct jen vyměnit a vyhodit!“ Všechno jsme probraly, nabraly jsme toho dva balíky. Ostatní jsme nahrnuly na hromadu. „Vyzvednu to v noci. Kdyby nás s tím někdo viděl, bude problém,“ řekla Ninco. „Ninco!“ řekla jsem po chvíli. „A co tvoje přísaha?“ „O čem to mluvíš?“ tvářila se Ninco udiveně. „Přísahala jsi, že odsud už nic nevynesesh. Na mě jsi přísahala.“ „Pff“ odfrkla Ninco s lehkostí. „Nic ty se neboj, Žabko. Měla jsem zkřížený prsty.“ „Zkřížený prsty?“ „Přesně tak,“ potvrdila Ninco. „Když přísahám na tebe, vždycky mám zkřížený prsty.“ „Jsou tady i dámský věci,“ řekla jsem. „Chceš?“ „Ukaž,“ řekla Ninco. „Hele,“ podala jsem jí to. „Aby ne! Chi-chi-chi,“ zahihňala se Ninco. „Podívej se na toto. To je mazec! To by mě zajímalo, z jakýho je to století.“ „A tyhle chceme taky?“ Podávala jsem jí staré šaty kousek po kousku. „Jasně že jo! Uděláme Lamaře a Zaurovi módní přehlídku!“ Ninco se rozesmála. „Přijď, bude

sranda.“ „Dobře,“ rozesmála jsem se spolu s ní. Ninco nabrala hromadu ženských šatů a slezla ze židle. „A teď pojďme, odnesu to potom. Musíme ještě na jitrocel, babce na proleženiny.“ „Dobře,“ řekla jsem. „Stavím se ale předtím ještě na chvíli domů.“ „Tak já tady v tom případě ještě chvíli zůstanu, poslechnu si nějakou muziku.“ Ninco zapnula přehrávač. „Tak za hodinu u mě.“ „Okej,“ řekla jsem a zavřela za sebou dveře. Neušla jsem ani tři kroky, když jsem uslyšela Nincin hlas. Zpívala.

Středa

„Fuj, co to je za smrad?“ řekla jsem. „K zalknutí,“ řekla Ninco. „Jde to ze soutěsky,“ řekla jsem. „Podívaly jsme se na sebe.“ „Podíváme se tam,“ řekla Ninco. „Nechodme tam, prosím,“ řekla jsem. „Zvedá se mi žaludek i tak.“ Ona se však na mě neohlížela a už běžela po svahu. Já jsem nějakou dobu stála na místě a nemohla jsem se rozhodnout, jestli mám jít za ní nebo ne. „Žábo!“ zakřičela na mě Ninco. „Žabko!“ Měla divný hlas, nezvyklý. „Co je?“ odpověděla jsem a rozběhla se za ní. Mezi stromy probleskovaly její modré šaty. Odporný smrad sílil. „Podívej,“ řekla Ninco a otočila se ke mě. Ruce si tiskla ke tváři. Taky jsem zvedla ruce k obličejí, zacpala jsem si jimi však nos. „Blééé!“ řekla jsem. „A co je to bílé?“ řekla Ninco a kývla hlavou za sebe. „Nevím,“ řekla jsem. „Asi mozek.“ „Asi budu zvracet,“ řekla Ninco. Popošla jsem blíž a co nejpevněji si stiskla nos. „Náš to není,“ řekla jsem. „Odkud to víš?“ zeptala se Ninco. „Fuj, a těch much!“ „Jak, odkud? Podívej se na uniformu.“ „Máš pravdu, jejich,“ řekla Ninco. „Proto taky není pohřbenej. Pojď Žábo, půjdem,“ řekla Ninco. „Padáme odsud. Je mi blbě.“ „Ale vždyť není pohřbenej.“ „No a co? To ho mám pohřbívat já?“ řekla Ninco. „Já jsem holka,“ a z nějakého důvodu si zacpala uši. Pak se otočila, trochu se předklonila a vydala se rychle nahoru. Vyrasila jsem za ní. „Takhle tam bude ležet pořád,“ řekla jsem, když jsem ji nahoře dohnala. „Nevím, Žábo. A co mám dělat?“ řekla Ninco a snažila se popadnout dech. „Žádní chlapi, co by ho mohli pohřbít, už tady nejsou. Copak to mám dělat já? Já nemůžu.“ „A co kdybychom poprosily Kvernadzeho?“ řekla jsem. „Myslíš, že by to zvládnul?“ „Nevím, řekla jsem já. „Měli by ho pohřbít ti, co žijí u soutěsky.“ „A v tom je ten problém,“ řekla Ninco. „Tam totiž už nikdo nežije. Baráky jsou prázdný a ten smrad nikoho neotravuje. Tak už pojďme odsud, dělej.“ Zrychlila krok. „Nebo fakt už budu zvracet.“ „Taky je mi blbě,“ řekla jsem. Neušly jsme ani deset kroků, když jsme uviděly tlupu malých kluků. Čtyři malí kluci si to štrádovali přímo k roklině. „Nesmíme je tam pustit,“ řekla Ninco. „Taková pulci by neměli vidět něco tak příšernýho...“ „Kam jdete, děti? Stůjte!“ postavila se jim do cesty. „V roklině jsou miny,“ řekla Ninco. „Tam nesmíte.“ „Prej miny!“ řekl ten nejstarší, asi osmiletý. „Říkám, že jsou tam miny.“ Ninco roztáhla ruce, aby klukům zastoupila cestu. „Děti, opravdu jsou tam miny,“ řekla jsem já. „Nesmíte tam chodit“ „Nejsou tam žádný miny, je tam mrtvola,“ řekl zase ten nejstarší a podíval se mi přímo do očí. Podívala jsem se mlčky na Ninco. Ta mlčela také. Nejstarší z kluků mě odstrčil a procedil směrem k ostatním: „Tak jdem, co stojíte?“ Chlapci nasadili sveřepý výraz a vydali se za ním. Každý z nich se na nás zachmuřeně podíval, když nás míjel. Ninco jim ustoupila, aby mohli projít. „Seš bledá jako stěna,“ řekla mi. „Ty taky,“ řekla jsem jí. „Tak ho aspoň pohřbete, spratci!“ zakřičela na ně Ninco. Neslyšeli ji. Jako poslední šel ten nejmenší. V podřepu klouzal dolů po svahu.